

Spis treści

Przedmowa do piętnastego wydania	V
Wykaz skrótów	XXI
Wykaz literatury	XXV
Rozdział I. Wiadomości wstępne	1
§ 1. Źródła i miejsce prawa zobowiązań w polskim systemie prawnym	1
I. Miejsce i funkcja prawa zobowiązań w systemie prawnym	1
1. Dział prawa cywilnego	1
2. Inne działy	2
II. Źródła prawa zobowiązań	3
1. Prawo stanowione	3
2. Prawo zwyczajowe i zwyczaj	5
3. Prawo intertemporalne	6
III. Struktura prawa zobowiązań	7
1. Część ogólna i szczegółowa	7
2. Zróżnicowania podmiotowe	8
IV. Podstawowa literatura do prawa zobowiązań	10
1. Przed kodyfikacją	10
2. Przed reformą Kodeksu	10
3. Po reformie Kodeksu	11
§ 2. Zobowiązanie	11
I. Pojęcie	11
1. Elementy	11
2. Stosunek prawny typu względnego	12
3. Treść	13
4. Dług	15
5. Rozszerzona skuteczność	17
6. Jedność stosunku zobowiązaniowego	19
II. Dług i odpowiedzialność	19
1. Pojęcie	19
2. Odpowiedzialność osobista	21
3. Zobowiązania niezupełne	22
4. Ograniczona odpowiedzialność osobista	23
5. Odpowiedzialność rzeczowa	24

III. Powstanie stosunku zobowiązaniowego	25
1. Uwagi wstępne	25
2. Czynności prawne	25
3. Akty administracyjne	26
4. Konstytucyjne orzeczenia sądów	27
5. Inne zdarzenia	28
§ 3. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika	28
I. Uwagi ogólne	29
II. Przestanki ochrony	30
1. Chroniona wierzytelność	30
2. Czynność prawna dłużnika	31
3. Pokrzywdzenie wierzyciela	32
4. Korzyść osoby trzeciej	34
III. Zaskarżenie czynności i jego skutki	35
1. Zaskarżenie czynności	35
2. Orzeczenie względnej bezskuteczności	37
IV. Zbliżone instytucje	39
Rozdział II. Świadczenie	41
§ 4. Uwagi ogólne	41
I. Pojęcie	41
1. Przedmiot a treść świadczenia	41
2. Kwalifikacja prawna świadczenia	42
II. Uwagi ogólne o treści świadczenia	43
1. Działanie i zaniechanie	43
2. Sposób ustalenia świadczenia	43
3. Możliwość wykonania świadczenia	44
4. Świadczenia w zobowiązaniach rezultatu i w zobowiązaniach starannego działania	45
§ 5. Rodzaje świadczeń	46
I. Świadczenia w zobowiązaniu przemiennym oraz z upoważnieniem przemiennym	46
1. Zobowiązanie przemienne	46
2. Upoważnienie przemienne	48
II. Wielość świadczeń oraz świadczenia uboczne	49
1. Łączenie świadczeń	49
2. Świadczenia uboczne	49
III. Świadczenia jednorazowe, okresowe i ciągłe	50
1. Świadczenia jednorazowe	50
2. Świadczenia okresowe	50
3. Świadczenia ciągłe	51
IV. Świadczenia podzielne i niepodzielne	53

V. Świadczenia oznaczone co do tożsamości i oznaczone co do gatunku	54
VI. Zwrot nakładów i wydatków	55
§ 6. Świadczenia pieniężne i odsetki	56
I. Pieniądz	57
1. Pojęcie	57
2. Funkcje	57
3. System pieniężny	57
II. Pojęcie i sposób spełnienia świadczenia pieniężnego	59
1. Pojęcie	59
2. Walutowość	60
3. Zapłata gotówką	62
4. Zapłata bezgotówkowa	62
5. Elektroniczna postać zapłaty	64
III. Nominalizm	65
1. Pojęcie	65
2. Zobowiązania ze świadczeniem pieniężnym	66
IV. Waloryzacja. Zagadnienia ogólne	66
1. Pojęcie i funkcja	66
2. Zakres zastosowania	67
3. Zakres kompetencji sądu	69
V. Waloryzacja umowna	69
1. Pojęcie	69
2. Miernik wartości	69
VI. Waloryzacja sądowa	70
1. Pojęcie	70
2. Przesłanki	70
3. Zakres kompetencji sądu	73
VII. Odsetki	75
1. Pojęcie i funkcja	75
2. Źródła obowiązku świadczenia odsetek	76
3. Wysokość odsetek	78
4. Zakaz anatocyzmu	80
5. Terminy płatności	81
6. Przedawnienie	81
§ 7. Naprawienie szkody	83
I. Odpowiedzialność odszkodowawcza i jej przesłanki	85
II. Zasady i rodzaje odpowiedzialności	86
1. Zasady odpowiedzialności	86
2. Rodzaje odpowiedzialności	88
III. Związek przyczynowy	90
1. Pojęcie	90
2. Cecha normalności	91
3. Wyjątki	94

IV. Szkoda	95
1. Pojęcie	95
2. Rodzaje szkody majątkowej	97
3. Zaliczenie uzyskanych korzyści	99
4. Ujemny interes umowny	100
5. Ciężar dowodu	101
V. Świadczenie zmierzające do naprawienia szkody	102
1. Funkcje odszkodowania	102
2. Przyczynienie się poszkodowanego	103
3. Inne ograniczenia obowiązku naprawienia szkody	105
4. Sposób naprawienia szkody	106
5. Sposób ustalenia wysokości odszkodowania	108
Rozdział III. Wielość wierzycieli lub dłużników	111
§ 8. Zobowiązania solidarne	111
I. Solidarność dłużników (bierna)	112
1. Pojęcie	112
2. Źródła	112
3. Pozycja prawna dłużników wobec wierzyciela	113
4. Roszczenia regresowe	115
II. Solidarność wierzycieli (czynna)	116
1. Pojęcie i funkcja	116
2. Reżim prawny	116
III. Struktura prawna zobowiązań solidarnych	117
IV. Solidarność niewłaściwa	118
§ 9. Zobowiązania niepodzielne i podzielne	119
I. Zobowiązania niepodzielne	119
1. Pojęcie	119
2. Wielość dłużników	119
3. Wielość wierzycieli	120
II. Zobowiązania podzielne	120
Rozdział IV. Umowy zobowiązaniowe	122
§ 10. Uwagi ogólne o umowach zobowiązaniowych	122
I. Uwagi wstępne	122
1. Pojęcie	122
2. Regulacja prawna	123
3. Transformacja koncepcji umowy	123
4. Umowy adhezyjne	124
II. Umowy wzajemne	125
1. Umowy jednostronnie i dwustronnie zobowiązujące	125
2. Pojęcie umowy wzajemnej	125

3. Zakres zastosowania	127
4. Konsekwencje	129
III. Umowy realne	129
IV. Umowy kauzalne i abstrakcyjne	130
V. Umowy losowe	131
§ 11. Treść umów zobowiązaniowych	131
I. Swoboda umów	132
1. Pojęcie	132
2. Zakres swobody umów	133
3. Granice wyznaczone przez ustawę	135
4. Granice wyznaczone przez zasady współzycia społecznego	136
5. Granice wyznaczone przez naturę zobowiązania	137
6. Skutki przekroczenia granic	139
II. Pierwotna niemożliwość świadczenia	140
III. Wyzysk	141
1. Przesłanki	141
2. Skutki prawne	142
3. Kwalifikacja prawna	142
IV. Ograniczenia dotyczące przewłaszczenia na zabezpieczenie	142
§ 12. Zagadnienia szczególne związane z przygotowaniem i zawarciem umowy	144
I. Wprowadzenie	145
II. <i>Culpa in contrahendo</i>	145
III. Umowa przedwstępna	147
1. Pojęcie i cel	147
2. Przesłanka ważności	150
3. Termin zawarcia umowy przyrzeczonej	151
4. Skutki niezawarcia umowy przyrzeczonej	152
5. Przedawnienie	153
IV. Ograniczenia swobody zawierania umów	153
1. Uwagi wstępne	153
2. Ograniczenia doboru kontrahenta	154
3. Obowiązek kontraktowania	155
4. Zezwolenia administracyjne	156
5. Tryb zawierania umowy	156
§ 13. Wzorce umów	157
I. Uwagi wstępne	158
1. Geneza i funkcja społeczna	158
2. Reakcja prawna	159
II. Pojęcie i charakter prawny wzorca umowy	160
1. Wzorzec umowy	160
2. Charakter prawny wzorca	161
III. Informacja o wzorcu przesłanką mocy wiążącej wzorca	164
1. Uwagi wstępne	164

2.	Doręczenie wzorca	164
3.	Inne sposoby informowania o wzorcu	164
4.	Przejrzystość (transparentność) wzorca	165
IV.	Wzorzec a umowa	166
1.	Pierwszeństwo umowy	166
2.	Wydanie wzorca w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym	167
3.	Konflikt wzorców	168
§ 14.	Umowy konsumenckie	168
I.	Uwagi ogólne	169
1.	Pojęcie	169
2.	Zasady	170
3.	Regulacja prawna	171
II.	Niedozwolone postanowienia umowne	171
1.	Uwagi ogólne	171
2.	Zakres stosowania	172
3.	Ciężar dowodu indywidualnego uzgodnienia	174
4.	Przesłanki uznania klauzuli za niedozwoloną	174
5.	Katalog klauzul z art. 385 ³ KC	176
6.	Skutki uznania klauzuli za niedozwoloną	177
7.	Kontrola treści konkretnego stosunku prawnego	177
8.	Kontrola abstrakcyjna	178
III.	Reżim prawny określony ustawą o ochronie praw konsumenta	180
IV.	Ogólne obowiązki przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem	183
V.	Ochrona konsumenta w umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa oraz w umowach zawieranych na odległość	184
1.	Zakres zastosowania ustawy	184
2.	Obowiązek informacyjny w umowach zawieranych poza lokałem przedsiębiorstwa oraz w umowach zawieranych na odległość	186
3.	Prawo odstąpienia od umowy	188
4.	Umowy dotyczące usług finansowych zawierane na odległość ...	193
§ 15.	Umowy odnoszące się do osób trzecich	195
I.	Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej	196
1.	Pojęcie	196
2.	Skutki	198
3.	Zastosowanie	198
II.	Umowa o świadczenie przez osobę trzecią	199
1.	Pojęcie	199
2.	Odpowiedzialność gwaranta	201
3.	Zastosowanie	201
III.	Umowa o zwolnienie dłużnika przez osobę trzecią od obowiązku świadczenia	202

Rozdział V. Czyny niedozwolone	204
§ 16. Uwagi wprowadzające	204
I. Pojęcie	204
II. Systematyka	206
III. Funkcja	206
§ 17. Odpowiedzialność za własne czyny	207
I. Uwagi ogólne	208
II. Bezprawność	209
1. Pojęcie	209
2. Wyłączenia	210
III. Wina	212
1. Pojęcie	212
2. Kwalifikacje psychiczne	213
3. Rodzaje i mierniki winy	215
IV. Współsprawstwo i współodpowiedzialność	216
1. Podżeganie i pomocnictwo	216
2. Skorzystanie ze szkody	217
V. Ciężar dowodu	218
1. Reguła ogólna	218
2. Wina anonimowa	218
§ 18. Odpowiedzialność za cudze czyny	219
I. Odpowiedzialność osób zobowiązanych do nadzoru	220
1. Uwagi wprowadzające	220
2. Odpowiedzialność sprawującego nadzór	221
3. Odpowiedzialność sprawcy	222
II. Odpowiedzialność osób powierzających wykonanie czynności innej osobie	223
1. Uwagi wstępne	223
2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez samodzielnego wykonawcę	223
3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez podwładnego ..	224
§ 19. Odpowiedzialność organów władzy publicznej	226
I. Uwagi wprowadzające	228
II. Podmioty	229
1. Podmioty odpowiedzialne	229
2. Poszkodowany	230
III. Przesłanki odpowiedzialności	231
1. Czyn niedozwolony	231
2. Szkada i związek przyczynowy	235
IV. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem albo niewydaniem aktu normatywnego, orzeczenia lub decyzji	236
1. Uwagi ogólne	236

2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem aktu normatywnego	236
3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem orzeczenia lub decyzji	239
4. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem orzeczenia lub decyzji	243
5. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem aktu normatywnego	244
V. Naprawienie szkody na zasadach słuszności	246
VI. Uregulowania odrębne	247
§ 20. Odpowiedzialność za zwierzęta i rzeczy	249
I. Odpowiedzialność za zwierzęta	249
1. Podmiot i przesłanki	249
2. Zasady odpowiedzialności	251
3. Samopomoc	251
II. Odpowiedzialność za wyrzucenie, spadnięcie lub wylanie przedmiotu	252
1. Podmiot i przesłanki	252
2. Zasada odpowiedzialności	252
III. Odpowiedzialność za zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części	253
1. Podmiot i przesłanki	253
2. Zasada odpowiedzialności	254
§ 21. Odpowiedzialność związana z użyciem sił przyrody	255
I. Osoby ponoszące odpowiedzialność na zasadzie ryzyka	256
1. Uwagi wstępne	256
2. Prowadzący przedsiębiorstwo	256
3. Posiadacz mechanicznego środka komunikacji	258
II. Przesłanki odpowiedzialności	259
1. Prowadzącego przedsiębiorstwo	259
2. Posiadacza mechanicznego środka komunikacji	260
3. Uchylenie zasady ryzyka	261
III. Okoliczności egzoneracyjne	263
1. Uwagi wstępne	263
2. Siła wyższa	263
3. Wina poszkodowanego	263
4. Wina osoby trzeciej	264
IV. Poszkodowany	265
1. Reguła ogólna	265
2. Regulacja szczególna	266
3. Ubezpieczenia komunikacyjne	266
§ 22. Zapobieganie szkodzie	267
I. Obowiązek zapobieżenia szkodzie	268
1. Uwagi wstępne	268

2. Przesłanki	268
3. Roszczenia	268
II. Odpowiedzialność za szkody poniesione w cudzym i we wspólnym interesie	269
§ 23. Reguły szczególne odnoszące się do naprawiania szkód z czynów niedozwolonych	270
I. Miarkowanie odszkodowania	272
II. Współodpowiedzialność kilku osób	273
1. Uwagi wstępne	273
2. Przesłanki współodpowiedzialności	273
3. Roszczenia regresowe	274
III. Szkada na osobie	275
1. Uwagi wstępne	275
2. Majątkowa szkoda na osobie	277
IV. Krzywda	283
1. Uwagi ogólne	283
2. Ogólne roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne	284
3. Relacje art. 445 do art. 448 KC	288
4. Zadośćuczynienie na podstawie art. 446 § 4 oraz art. 446 ² KC..	291
5. Dziedziczenie i zbywanie roszczeń	294
6. Regulacje pozakodeksowe	295
V. Szkody związane z poczęciem i urodzeniem dziecka	295
1. Odpowiedzialność na podstawie art. 446 ¹ KC	295
2. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone niechcianym urodzeniem	296
§ 24. Przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych	298
I. Uwagi ogólne	298
II. Szczególny reżim przedawnienia	299
§ 25. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny ..	302
I. Uwagi ogólne	303
1. Rozwój szczególnej regulacji prawnej	303
2. Usytuowanie przepisów	303
3. Relacje do innych uregulowań	304
II. Produkt niebezpieczny	305
1. Uwagi wstępne	305
2. Produkt	305
3. Produkt niebezpieczny	305
III. Podmioty	307
1. Podmiot odpowiedzialny	307
2. Podmiot uprawniony	308
IV. Przesłanki odpowiedzialności i przedawnienie roszczeń	308
1. Zasada odpowiedzialności	308
2. Szkada i związek przyczynowy	309

3. Przedawnienie roszczenia odszkodowawczego	309
4. Zbieg odpowiedzialności	310
V. Semiimperatywny charakter norm ochronnych	310
Rozdział VI. Bezpodstawne wzbogacenie	311
§ 26. Istotne cechy i przesłanki	311
I. Uwagi ogólne	311
1. Pojęcie i funkcja bezpodstawnego wzbogacenia	311
2. Regulacja nienależnego świadczenia	312
II. Przesłanki	312
1. Wzbogacenie	312
2. Zubożenie	313
3. Związek między wzbogaceniem a zubożeniem	313
4. Bezpodstawność wzbogacenia	314
III. Nienależne świadczenie	314
1. Brak zobowiązania	315
2. Odpadnięcie podstawy prawnej	315
3. Nieosiągnięcie celu świadczenia	316
4. Nieważność czynności prawnej	316
§ 27. Roszczenie o wydanie wzbogacenia	317
I. Zasady ogólne	317
1. Przedmiot	317
2. Podmioty zobowiązane	319
3. Przedawnienie	319
II. Wzbogacenie niepodlegające zwrotowi	320
1. Świadomość braku zobowiązania	320
2. Zgodność świadczenia z zasadami współżycia społecznego	321
3. Zadośćuczynienie przedawnionemu roszczeniu oraz roszczeniu z gier i zakładów	321
4. Spełnienie niewymagalnego świadczenia	322
III. Przepadek świadczenia	322
1. Uwagi wstępne	322
2. Czyn zabroniony	323
3. Cel niegodziwy	323
4. Skutki	324
Rozdział VII. Wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania	326
§ 28. Wykonanie zobowiązań	326
I. Zasady ogólne	328
II. Zmiana stosunków (<i>clausula rebus sic stantibus</i>)	332
1. Wprowadzenie	332
2. Zakres zastosowania	333
3. Przesłanki	334

4. Decyzje sądu	335
5. Zbieg przepisów	337
6. Umowne klauzule adaptacyjne	338
III. Podmioty wykonania zobowiązania	338
1. Osoby wykonujące	338
2. Osoby przyjmujące	338
IV. Przedmiot wykonania zobowiązania	339
1. Rzeczy oznaczone co do gatunku	339
2. Część świadczenia	340
3. Kilka świadczeń (zarachowanie zapłaty)	340
V. Miejsce spełnienia świadczenia	341
VI. Termin spełnienia świadczenia	342
1. Oznaczenie	342
2. Wymagalność	344
VII. Wykonanie świadczeń wzajemnych	345
1. Jednoczesność świadczeń	345
2. Świadczenie wcześniejsze	346
VIII. Dowody spełnienia świadczenia	347
§ 29. Skutki niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania	348
I. Ogólne reguły określające odpowiedzialność dłużnika	350
1. Wprowadzenie	350
2. Odpowiedzialność odszkodowawcza	350
3. Wina	352
4. Odpowiedzialność za inne osoby	354
5. Ciężar dowodu	356
II. Niemożliwość świadczenia	357
1. Pojęcie niemożliwości świadczenia	357
2. Skutki niemożliwości świadczenia – wprowadzenie	359
3. Niemożliwość nieobjęta odpowiedzialnością dłużnika	360
4. Niemożliwość objęta odpowiedzialnością dłużnika	362
III. Opóźnienie i zwłoka dłużnika	363
1. Wprowadzenie	363
2. Następstwa zwykłego opóźnienia	364
3. Następstwa zwłoki	364
4. Następstwa zwłoki w umowach wzajemnych	366
IV. Odmowa spełnienia świadczenia przez dłużnika	369
V. Prawo zatrzymania	369
VI. Zwłoka wierzyciela	370
1. Wprowadzenie	370
2. Przesłanki	371
3. Skutki	372
§ 30. Dodatkowe zastrzeżenia umowne	373
I. Uwagi wstępne	374

II. Zadatek	374
1. Pojęcie	374
2. Skutki	376
III. Umowne prawo odstąpienia	377
1. Pojęcie	377
2. Skutki	378
IV. Odstępne	378
V. Kara umowna	379
1. Pojęcie i funkcja	379
2. Ochrona dłużnika	380
3. Kara ustawowa	383
Rozdział VIII. Wygaśnięcie zobowiązania	384
§ 31. Wygaśnięcie zobowiązania związane z zaspokojeniem wierzyciela	384
I. Uwagi wstępne	384
II. Świadczenie w miejsce wykonania	385
III. Odnowienie	386
1. Pojęcie	386
2. Związek nowego z dawnym zobowiązaniem	386
3. Skutki	387
IV. Potrącenie	387
1. Pojęcie	387
2. Przesłanki	388
3. Skutki	390
4. Wyłączenia	391
5. Potrącenie umowne	392
V. Złożenie do depozytu sądowego	394
1. Tryb	394
2. Skutki	394
§ 32. Wygaśnięcie zobowiązania bez zaspokojenia wierzyciela	396
I. Uwagi ogólne	397
II. Zwolnienie z długu	397
III. Rozwiązanie umowy	398
Rozdział IX. Zmiana wierzyciela lub dłużnika	401
§ 33. Uwagi wstępne	401
§ 34. Zmiana wierzyciela	402
I. Przelew wierzytelności	403
1. Pojęcie	403
2. Dopuszczalność	404
3. Skutek wobec wierzyciela	406
4. Skutek wobec dłużnika	407

II. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela ...	409
1. Przestanki i skutki	409
2. Obowiązek przyjęcia świadczenia	411
3. Ochrona dłużnika	411
§ 35. Zmiana dłużnika	411
I. Przejęcie długu	412
1. Pojęcie	412
2. Forma	414
3. Zgoda na przejęcie długu	415
4. Przedmiot umowy. Prawa uboczne	416
5. Zarzuty przysługujące przejemcy	416
II. Kumulatywne przystąpienie do długu	418
1. Umowa kumulatywnego przystąpienia do długu	418
2. Ustawowe kumulatywne przystąpienie do długu	418
Rozdział X. Zbieg roszczeń	420
§ 36. Uregulowanie prawne zbiegu roszczeń	420
I. Uwagi ogólne	420
1. Pojęcie zbiegu przepisów, norm i roszczeń	420
2. Skutki zbiegu roszczeń	421
II. Rozwiązania szczególne	422
1. Bezpodstawne wzbogacenie	422
2. Delikty	423
3. Szkoda wyrządzona przez produkt niebezpieczny	424
4. Naruszenia dóbr osobistych	425
Indeks rzeczowy	427